

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15048994>

ZAMONAVIY KITOB GRAFIKANING BUGUNGI KUNAGI IMKONIYATLARI VA UNING BOLALAR ADABIYOTIDAGI ROLI

Jurayeva Gulmira Zafar qizi

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti

Dastgoh va kitob grafikasi mutaxassisligi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy kitob grafikasining bugungi kundagi imkoniyatlari haqida ma'lumotlar keltirildi. Zamonaviy kitob grafikasining texnikalar va dizayn elementlarini birlashtirgan holda bolalar adabiyotlarini yanada qiziqarli va foydali qila olishi shuningdek, kitoblarning vizual jihatini kuchaytirib, bolalar uchun o'qish jarayonini osonlashtirishi va ular uchun kreativ imkoniyatlarni taqdim eta olishining ahamiyati ochib berildi.

Kalit so'zlar: Dizayn elementlari, interaktiv elementlar, 3D grafika, digital art, vektor grafika, interaktiv grafika, fotografiya, kollaj, tipografiya.

TODAY'S POSSIBILITIES OF MODERN BOOK GRAPHICS AND ITS ROLE IN CHILDREN'S LITERATURE

Abstract: This article brings information about the possibilities of modern book graphics today. The importance of modern book graphics being able to make children's literature more interesting and useful by combining techniques and design elements was also analyzed, enhancing the visual aspect of books, facilitating the reading process for children and being able to provide creative opportunities for them.

Keywords: Design elements, interactive elements, 3D graphics, digital art, vector graphics, interactive graphics, photography, collage, typography.

O'zbekistonda bolalar adabiyotini bezash ya'ni kitob grafikasi sohasida bir qator muammolar mavjudligi barchamizga ma'lum. Bu muammolar, asosan, moliyaviy, texnologik, madaniy va ijtimoiy omillar bilan bog'liq.

Ko'plab o'zbek bolalar adabiyotlari an'anaviy va milliy motivlarga asoslanadi, bu esa kitob grafikalarining bir xil va takroriy bo'lishiga olib kelmoqda. Kitoblarni illutratsiyalar bilan bezashda zamonaviy va innovatsion dizaynlar ko'proq qo'llanilishi kerak, ammo bu an'anaviy qadriyatlar va tasvirlar bilan ziddiyatga kelishi mumkin. Zamonaviy grafikalar bolalar adabiyotida juda katta ahamiyatga ega. Ularning yordamida bolalar nafaqat kitobning mazmunini yaxshiroq tushunishadi, balki o'quv jarayoniga yanada qiziqish bilan kirishadilar. Zamonaviy grafikalar yordamida tavirlangan illutratsiyalar bolalarga tasavvurlarini rivojlantirishda yordam beradi. Rasm va illutratsiyalar bolalar xayolida yangi dunyolar yaratadi, ularni tasavvur qilishga undaydi. Masalan, yorqin ranglar bilan ishlangan rasmlardagi sehrli dunyolar, fantastik hayvonlar yoki o'ziga xos qahramonlar bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Illyustratsiyalar orqali biron bir voqea yoki holatni ko'rsatish bolalarga uning his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi. Masalan, biron bir qahramon baxtiyor yoki xafa bo'lsa, rasm orqali bu hislar yanada aniqroq ifodalanadi. Bolalar matnni rasm bilan bog'lab, yaxshiroq o'zlashtiradilar. Bu ayniqsa, kichik yoshdagi bolalar uchun, so'zlar va iboralarni o'rganishda muhim yordamchi vosita bo'lishi mumkin. Shuningdek, zamonaviy grafikalar bolalar uchun yangi vizual tillarni, san'at va dizayn elementlarini o'rgatadi. Bu ular uchun estetik qadrni rivojlantirishga yordam beradi. Kitoblar nafaqat yaxshi yozilgan, balki chiroyli tasvirlangan bo'lsa, bolalar ko'proq qiziqish bilan o'qiydilar. Grafik illustartasilar bolalar kitoblarini nafaqat o'qish, balki ularga oid san'at asari sifatida ham ko'rishni rag'batlantiradi. Zamonaviy kitob grafikasi juda xilma-xil va kreativ imkoniyatlarga ega. Kitob grafikasi turli usullar, texnikalar va vositalar orqali yaratiladi, bu esa kitobning mazmunini yanada jonlantirishga yordam beradi. Zamonaviy grafikaning quyidagi tur va imkoniyatlari mavjud, ular:

Zamonaviy texnologiyalar yordamida yaratilgan 3D grafik asarlar bo'lib, ular bolalar kitoblarida ko'plab o'quvchilarga yangi va hayajonli tasvirlarni taqdim etadi. Ular jonli va realistik ko'rinishda bo'lishi mumkin, shu bilan birga voqealar va qahramonlarni ko'proq his qilish imkonini beradi.

3D grafika va digital art ulublaridda ishlangan illutratsiyalar

Digital art kompyuter dasturlari yordamida yaratilgan san'at asarlari hisoblanib, kitob grafikalarida juda mashhur uslublardan biri va Rang-barang detallarga boy bo'lishi mumkin. Bu turdagi grafikalar bolalarning diqqatini tortishda, ularni kitobga bog'lashda yordam beradi.

Vektor grafika yuqori aniqlikda va turli o'lchamlarda ishlashga imkon beradi. Bu grafikalar oddiy va soddaligi bilan ajralib turadi, shu bilan bir qatorda kengaytirilgan va zamonaviy dizayn elementlari ham akslantiriladi.

Kollaj turli materiallar, rasmlar, matnlar yoki boshqa vizual elementlarni birlashtirib ishlash usulidir. Bu usul bolalar kitoblarida kreativ va rang-barang tasavvur yaratish imkonini beradi. Kollaj yordamida kitobda ajablantiruvchi va g'ayrioddiy tasvirlar yaratiladi, bu bolalarni kitobga yanada qiziqitira oladi.

Kollaj ulublaridda ishlangan illutratsiyalar

Tipografiya ya'ni kitobda matnni bezash va ta'kidlash uchun shriftlar va harflar bilan ishlash san'ati hioblanib, zamonaviy kitob grafikalarida o'ziga xos shriftlar va turli xil matn uslublari qo'llaniladi, bu esa matnni o'qish va tushunishni yanada osonlashtiradi. Ayniqsa, bolalar kitoblarida shriftlar tasvirlar bilan uyg'unlashgan holda ishlatiladi. Bu esa vizual estetikani va qiziqarli tajribani yaratadi.

Zamonaviy kitob grafikalarida interaktiv elementlar ham keng tarqalgan bo'lib, bu kitoblar, ayniqsa, raqamli yoki elektron formatda bo'lsa, bolalar uchun interaktiv tasvirlar, animatsiyalar yoki hatto o'yinlar qo'shish imkoniyatini yaratadi. Interaktiv grafikalar kitobning o'qish jarayonini yanada qiziqarli va o'rgatuvchi qiladi.

Minimalistik grafikalar juda oddiy va toza ko'rinishga ega. Bunday dizaynlar kamroq elementlar va soddaligi bilan ajralib turadi, lekin juda samarali. Bolalar kitoblarida minimalizm uslubi ko'pincha ranglarning va shakllarning oddiy ishlatilishi orqali yaratiladi.

Raqamli platformalarda animatsiyalar va harakatli grafikalar kitoblarni jonlantirishda qo'llaniladi. Kitobning qisqa videolar yoki harakatli tasvirlar shaklida vizual o'zgarishlar yaratish bolalarga kitobni yanada interaktiv va o'ziga jalb qiluvchi qiladi.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, zamonaviy kitob grafikasi turli xil usullar, texnikalar va dizayn elementlarini birlashtirgan holda bolalar kitoblarini yanada qiziqarli va foydali qiladi. Zamonaviy grafik illustratsiyalar kitoblarning vizual jihatini kuchaytirib, bolalar uchun o'qish jarayonini osonlashtiradi va ular uchun kreativ imkoniyatlarni taqdim etadi. Bugungi kunda bolalar adabiyotlarini bezashda va illutratsiyalar bilan boyitishda zamonaviy grafik vositalardan foyalanishning samarasi yuqori deb hisoblayman va bunga katta ahamiyat qaratish lozim deb bilaman.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kitob grafikasida kompozitsiya hamda adabiyot asarlarini chuqurroq o'rganishda illyustratsiyaning ahamiyati I.Yuldashev, B.Qurbonova Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 12 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2022: 5.947 Advanced Sciences Index Factor ASI Factor = 1.7
2. O'quvchilar ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda illyustratorlar hayoti va ijodiy faoliyatini o'rganishning ahamiyati. Sarvar Tursunmurotovich Sobirov Academic Research in Educational Sciences.
3. Zarifova D. IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARNING BADIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA ART-TERAPIYANING O'RN VA AHAMIYATI //Modern Science and Research. – 2025. – T. 4. – №. 3. – C. 271-274.
4. Zarifova, D. O. qizi. (2023). SHARQ GRAFIKA SAN'ATIDA MAISHIY JANRNING O'RGANILISHI. *Innovative Development in Educational Activities*, 2(9), 57–62. Retrieved from <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1259>